

Numerul 48.

Oradea-mare 27 novembre (10 decembrie) 1905.

Anul XLI.

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Memento.

Senin ca raza stelei, ce flutură 'n văzduh,
Purtând pe fruntea-i lată icoana unui Duch,
Ce-i luminează chipul, cum candela 'n prinos
Lumină în cunună de raze pe Cristos.
El zboară dus de gânduri în lumile senine
Create de idee. Uitându-se pe sine,
Visează nemurirea și idealul sfânt
De-a preamări frăția cu strălucit avânt...

În juru-i sbeară lumea de demagogi plătiți,
Figuri cu fețe slute, cu creeri pângăriți,
Cu suflete 'nnecate în bălțile de viții,
Sălbatici în învidii, ca în cruzime Schiții.
Un famen plin de hulă în chipu-i de profan,
Cu ochii spânzurați sub fruntea-i de infam,
Unealtă intrigantă a gurilor zăcute,
Se 'nsinuă la vorbă, vorbește pe 'ntrecute.

Senin ca idealul resună-atunci un glas,
Vorbă idealistul cercând să dea compas
Răslețelor cuvinte a gurilor haîne,
Ce băjbăe de patimi ca negrele jivine.
Cu ochii plini de flacări el întrebă de fapte,
Cercă să întrupeze virtutea 'n lucruri apte
De-a șterge nepăsarea ș-a nimici Atomul,
Din care creeri șubrezi au făurit pe omul.

Vorbă de neamul nostru, de lucruri ideale,
Și încheagă ideea cu faptele reale,

Cuvântu-i smălțuit cu smălțu 'nsufletirii
Sună convingător ca glasul nemuririi:

»Aduceți-ve-aminte de vremile străbune,
Când legendarii codri erau dedați să sune
În sunetul de bucium și doina vitejei
Porniă pe lei la fapte, cântând hora frăției!

Rupeți prezentul sarbăd din lanțul nepăsării.
Invidia și cearta supuneți-o perzării,
Trecutul plin de aur îl țeseți cu prezentul
Și închegați din fapte virtutea și curentul.

Blăstăm pe omul negru, ce crește din zizanii
Confrate cu Satana și prietin cu tiranii,
Ca șerpe să se târe, să nu 'nceape 'n mormânt,
Întrecă-se tot iadul să-l ia de pe pământ!
Și să tresară spasmic, când pasu-i va călca
Pământ nevinovat... De, glasu-i va sună:
Să i-se 'ngroape 'n spume învinețita-i buză,
Și capul să-i sburlească ca capul de Meduză!
Descarce-se furtună în creeru-i roșit,
Să fugă și de sine de eu-i pângărit;
Pribeag îi fie locul, cu ochii de nebun
Să-și facă din odihnă un lung și vecinic drum!«

Un infernal sarcasm îmbracă fața hădă
A negrilor infami și s'au pornit să rădă.

*Fantastul cu ochi lucizi, în întregime-un spasm,
Își strâmbă mereu chipul ca diavolul din basm.
Și vuetul re'ncepe, tresaltă înădiții
Și urlă ca nebunii... S'aruncă sateliții
Cu mâinile în aer și 'ndeamnă căpitanul,
Să lupte îndărâtnic, că vor trânti dujmanul.*

*Iar dujmanul crudel, virtutea întrupată,
Imploară leac și milă pe ceata răsfățată;
El cuvintează tare, dar vorba-i moare 'n cale,
Departa la răspântii sunt șopote... și jale.*

*Vai! vântul nebuniei tot bate 'n larga sală
Și sparge rațiunea cu forța lui brutală.
Se valorează 'n strigăt năimiții bălbăiți,
Iar demagogii 'n vorbe, paiatii neplătiți
Ai gândurilor negre! Și 'ngroapă chipun-'n*

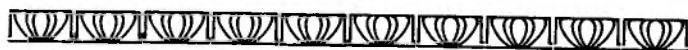
Și urlă nebunește cu vorbe și protesturi.

*Furtuna vine-aleargă prin spaț nemărginit
Și rupe și doboară prin largul înfinit
Tot, ce 'nitâlnește 'n cale... Virtutea moare 'n*

Dispare și mărirea și visurile-apun...

*Mormânt sinistru 'mbracă cântarea vitejeii,
Perdut e pe vecie și cântecul frăției;
Invidia și cearta plutesc în unde dese,
Spasmodica intrigă zizaniile țese...*

V. Nițescu.

Puterea moralizatoare a femeii.*)

„Femeia e îndatorată să
țină straje moravurilor bune și e
răspunzătoare de progresul ome-
nimei întregi“.

(Goethe.)

Despre filozoful Plato se zice, că s'a ferit mult de societatea femeilor, crezând, că ele sunt mult mai imperfecte ca bărbații, pe cuvânt că sufletele bărbaților rei după moarte se ascund în femei sub titlul unei pedepse. Nu ne mirăm de ținuta lui Plato, bine știind că mitologia vechilor Elini vestește, că toate relele din lume o femeie le-a adus: Pandora. Nici nu acuzăm pe înțeleptul Socrate, că a putut enunța sentința, că femeia e „izvorul reutății“, de vreme ce fu ursit să-și aibă nevastă pe Xantiipa.

Admiratori ai filozofiei antice, noi pătrunși de principii creștinești, prin o prizmă mult mai frumoasă privim femeia. Departa de a subscrie sentința lui Socrate, noi suntem mândri putând afirma cu poetul că: „Cel ce vrea să scrie despre femei, acela să încingă condeiul seu serafic în colorii de curcubeu și

să zugrăvească literile sale pe hârtie preserată cu praf de pe aripi de fluturași“, — căci femeia e inger și regină între oameni. — „Voi femei, voi domniți și omul e sub imperiul vostru; îndeșert se laudă bărbații cu superioritatea lor, gloria ca și rușinea lor vine numai dela voi!“ a zis Martin Aimé.

Ceea ce e soarele pentru natura întregă, aceeaș e femeia bună pentru întregă făptura omenească, încălzește, nutrește, dă viață. Fapt, ce și Scriptura îl aprobă zicând: „Soarele când resare întru cele nalte ale Dlui și frumuseța muerii bune, podoabă este casei sale“. (Sirah 26, 18.)

Și oare cari sunt acele raze binefăcătoare, cu cari femeia străbate în tainica împărăție a inimilor încălzind, nutrind și dând viață? — Sunt povețele bune pe calea moralității: educația însaș!

Filozofi și scrutați de spirit conglăsuiesc întru a ne spune, că femeia are o înăscută putere de a perfecționa viața, de a moraliză. Așt fapt apare atât de clar din însaș noțiunea „moralității“. Moralitatea, care nu e alta decât complexul faptelor bune aduse în legătură cu scopul final al omului, își are în inimă locul seu de plămădire. Acum e știut că femeia e a inimei în măsură mai pronunțată ca bărbatul, fapt atât de bine simbolizat prin însuș felul creațiunii sale. A tăiat Dzeu coaste din Adam; os, ce acopere inima, iar nu os ce acopere creerii. Pare-că ar fi voit de atunci să-i spună: „Partea ta e inima, în ea și prin ea împărătește!“

Hotărâtă odată menirea femeii de a educă, natura în mod înțelept s'a grăbit a-i da numai decât și mijloacele trebuincioase. El i-a scris în inimă legi înalte, pe cari necesar trebuie să le țină dacă voește să nu lunece de pe calea faptelor bune. — N'avem decât să privim la un băiat și o fetiță de aceeaș vârstă și crescuți în asemenea împrejurări și vom vedea îndată deosebirea izbitoare. Fetița apare ca model de curățenie și moralitate. Încă în jocurile sale, ea tradează blândeță, modestie, bunătate; precând băiatul mai sburdalnic înclină cu vehemență spre ce e oprit.

Proprietățile morale bune înăscute femeii fac din ea adevărat crin cu bun miros.

— Ce face pe o femeie frumoasă, atrăgătoare și atotputernică în ochii bărbatului? — se întreabă dr. I. Sikor. — De sigur nu într'atăta proporțiunea membrilor, fineța pelei, frumuseța esternă, cu un cuvânt nu avantajele corporale, ci mai vârtos avantajele morale, adecă frumuseța sufletului, crinii nevinovăției, cu un cuvânt modestia întru toate, cu ajutorul căreia ea încunjurând ori-ce pată, se face predicatora a principiiilor morale“. — Tot acest adevăr îl întărește și poetul când zice:

— Nu fața de-alabastru, nu părul de mătăasă,
Ce 'n bucle încrețite pe umeri i-se lasă;
Nu deseale sprincene, ce genele-i cunună;
Nu vocea 'ncântătoare, ce grațios resonă;
Nu cerul, ce străluce în mândru-i ochisor;
Nu zimbetul, ce fuge pe buza ei ușor:

Nu astea dau — femeii — frumuseță și onoare!
dacă sufletul îi este pătat.

Frumoasă e — femeia când pe Dzeu iubește,
Precum iubește. albina vioara ce 'nflorește,

*) S'a cettit la o serată literară-muzicală în Lugoj.

Și 'n ochii sei cei candizi ca cerul cel senin
Se-ogîndă curăția, ce-o poartă 'n al seu sin!"

(I. Popfiu.)

Împodobită cu atari calități, femeia împune, împărătește, fie ea privită ca mamă în mijlocul pruncilor, fie ca membru în oareș-care societate. — Atât în familie, cât și în societate astfel de femei prin natura sa proclamă lege obligatoare pentru toți membrii; ea judecă și pedepsește fără cruțare pe vătămătorii acesteia legi.

Ne aflăm spre exemplu într-o convenire socială, unde sunt și dame inteligente și cu cultură morală. Greșește oare-cine, fie prin o glumă proastă, fie prin un gest ori manieri mai grosolane. — Vei vedea cum toate damele roșesc și pleacă capul spre pământ. Ele tac, dar tocmai această tăcere confuză și focul din fața lor aprinsă i-au dictat deja sentința acelu obraznic. — De cumva violarea moralității fu în măsură mai pronunțată, cele mai multe femei, cari țin la demnitatea lor, îi dau vot de blam fățiș, părăsind sau ele societatea sau pretinzând-o aceasta cu tărie în numele prestigiului societății din care ele fac parte.

Mulți mari psihologi susțin, că pentru omul decăzut moralicește nici un mijloc nu e așa de puternic întru a-l ridică din noroiu ca tocmai societatea damelor alese. Și aceasta o scot ei din deosebirea celor doue naturi ale sexelor.

E lege la bărbat, ca el să fie mai predispus a râvni după libertate fie în oficiu, fie în viața de toate zilele și ca atare el tinde a sfărma ori-ce lanț, care l-ar oprî de a se putea aruncă cu poftă arzândă în brațele pasiunilor ademenitoare.

Din contră, femeia înzestrată cu spiritul pudiciției mari rigoroase, ea nu numai că păzește preciz normele statorite de opinia publică întru salvarea moralității, dar se avântă așa de sus pe scara virtuții, că își croește însași legi sfinte, căroră apoi cu plăcere se supune controlându-și toată vorba, toată ținuta sa.

De acea la vechii Romani nu bărbați, ci fecioare vestaline păziau în templu focul sacru; simbol al nevinovăției.

Faptul, că femeia e chemată să țină straje moralurilor bune în societate ne-o spune atât de eloquent natura prin urmările înfiorătoare, ce le sapă atât de răzbunător în ființele, cari au avut nefericirea să cadă în tina vișurilor. — Are toată dreptatea cel ce a susținut, că la bărbat o viață întreagă trăită în fărădelegi nu va lăsa așa urme adânci ca la femeie o singură cădere. Așa stând lucrul, pricepem de ce Lucreția, după ce se văzută despoiată de podoaba fecioriei prin siluirea lui Sext, a preferit să moară ca o eroină, decât să fie arătată pe stradă cu degetul.

Voești să vezi puterea moralizatoare a femeii în toată splendoarea sa? Apropie-te atunci de vatra casei, caută femeia în sublimul seu rol de mamă în mijlocul pruncilor!

Au nu natura a dictat legea că ori-ce om, care vine în lume, pe ale sale brațe iubitoare să fie legănat?

Tatăl, ocupat cu problemele de trai, prima educație a pruncilor rămâne în sarcina femeii — mame. Mama de odată cu faptele sădește în tinera mlădiță toate pornirile ei psihice. Dela ea aude pruncul primul sunet, prima îmbrășune. Mai târziu tot ea cu mâinile proprii frământă sufletul brut al „micuțului“ și după gustul lui propriu îi formează lumea gândirii, caracterul.

Pedagogii numesc sufletul pruncului când se naște „tabula rasa“ — hârtie albă, pe care trebuie scris ceva. Și e lege a firii, că cele dintâi litere să rămână pe veci neșterse în inima și sufletul micuțului. „Numai acele sentimente trăesc pentru tot-de-auna, cari s'au născut împrejurul leagănelui!“ (Martin Aimé.) Lângă leagăn, femeia ține școala adevăratei educații. — Prin cântec iubitor, mai târziu prin povestiri și sfaturi bune, cu deosebire prin exemple, mama stămpără în pruncul ce-l jingăsește — o sete după a ști una și alta. Și ce iscusit dascăl e femeia întru a satisface curiositatea mare a pruncului! — Ea posedă dela natură darul de a vorbi mult — mult și convingător. „Femeia când vrea să convingă pe cineva prin vorbirea sa, cu atâta iscusință își știe purtă limba, încât aproape în neștire ține oratoria cea mai splendidă, care deși nu va putea atrage mintea cea preocupată, dară e în stare a răpi toate sentimentele“. (Dr. I. Sikor.) Nu ne mirăm deci de eloquenta marelui Cicerone, când el cu stăruință a studiat oratoria femeii înainte de a păși în public.

Pe lângă eloquență neîntrecută, femeia mai are și darul de a pătrunde cu iuțea firea lucrurilor, ce o înconjoară. Prin acest dar, femeia vine în relație cu simțirile altora. Plânge copilul; mama îndată știe ce vrea. — Această relație curioasă dintre femei și simțirile altora au cunoscut-o și cei vechi și poate chiar din motiv, că e prea curioasă, ei au dus-o până la superstiție. Susțineau adecă, că femeia e în legătură secretă cu „Spiritele“, dela cari află totul. De aci trecerea cea mare, ce o aveau preotesele Sybillei și de aci personificarea artelor prin Muse!

Inzestrată cu astfel de putere magică femeia, ușor ne putem esplică, de ce puterea ei moralizatoare se estinde dela leagăn până la mormânt, dela indivizi până la popoare — și în urmare la omenimea întreagă.

La vatra căsii femeia plămădește virtuțile, cari ridică nimbul societății, al națiunii și al lumii întregi și tot de aci izvorește veninul, care infectează și dărâmă instituțiunile. „Gândirile, de cari femeile se ocupă la colțul căminului, hărbatul le duce pe piața publică. — Aci el realizează cu forța, ceea ce i-s'a inspirat prin supunere!“ (Martin Aimé.)

Gloriosul domn Ștefan cel mare biruit pe moment de Turci, se cutremură înaintea Elenei doamne, care-i zice:

— „Încinge-ți iară spada și pleacă înapoi,
Re'ntoarnă cu mărire, sau mori brav în rezboi!“

(I. Popfiu.)

Admirator al acestei puteri mari moralizatoare, ce cu atâta dărnicie e sădită dela natură în ființa femească, celor ce m'ar întrebă, că ce e de făcut pentru a ridică nimbul unei societăți stricate, le-aș responde; apelați la femei bine educate să-și dea ele concursul de a regeneră, căci „ceea ce nu poate un împărat, ceea ce nu poate o națiune“ femeii îi „este de ajuns s'o voiască s'o poată face!“ (Martin Aimé.)

Voiți să schimbați fața lumii și să idealizați în ea morala? spuneți-o acesteia femeii și va fi!

„Fete, soții tinere, mame pline de tinerețe, sceptorul voue ve aparține! Viitorul și destinul neamului omenesc se razimă mai mult pe inimile voastre decât pe legile împăraților!“ (Martin Aimé.)

Emil V. Degan.

Redeșteptare.

(Urmare.)

A cumă înțeleg ce zicea țeranul acela beat, că are hârtia dela jidanul din Iași. Ce va mai fi și aceasta venire a lui pe aici! Se vede c'a adus el asemenea hârtii oamenilor ca să le împartă. Trebuie să umblu ca să scot pe Strull din sat. Prea s'a demoralizat poporul de când a venit el și fratele seu. Dar me tem că voi umblă de geaba, de oare-ce el este protejat de primar, care se întrepune pentru el la prefect“.

După ce ajunse Noureanu acasă, se puse să citească jurnalele. Cât fu mirarea lui de mare, când între notițe află că se va face anchetă la vre-o câțiva profesori, cari fac propaganda socialistă.

Noureanu fu întrerupt în lectura sa de preotul local. În convorbirea lor, acela i-a spus că un nepot al seu, student în Iași, i-a scris că sunt dați în judecată mai mulți profesori din institute și studenți dela universitate.

După ce se depărtă preotul, Noureanu luă iară jurnalele în mână. De odată el găsi în jurnal, între alți studenți și numele fiului seu că va fi luat la cercetare, făcând parte din propagandistii socialiști. Sermanul părinte remase ca trăznit. El puse mâna pe fruntea acoperită de sudori reci. Se repezi în uliță ajungând pe preot, îl aduse înapoi la el.

„Părinte spune-mi ce știi de afacerea socialiștilor din Iași? Nu ascunde părinte nimic, cum se numesc studenții amestecați în socialism?“

„De, cocoane, sunt mai mulți. Știu eu cum se numesc“?

„Părinte n'ai auzit cumva că și fiul meu ar fi între rezvrefitori? Ascultă, părinte, ești dator să-mi spui. Innaintea dtale nu stă boerul, ci stă un fată măhnit căruia ești dator să-i spuni ce ai auzit vorbindu-se despre fiul seu“.

„Se vorbește că și coconașul Costică este dat în judecată“, răspuse preotul într'un ton sfiit

„Destul, părinte. Va să zică este adevărat ce stă în jurnale. Socotiam că va fi pus numele fiului meu între ceialalți din eroare. Ce tată nenorocit sunt eu! Să-mi văz copilul meu dat în judecată pentru lucruri necorecte! Ce rușine pe capul meu!“

Preotul nu mai îndrăzni să zică nici un cuvânt, el se depărtă blăstămându-și ceasul care l-a adus în ziua aceea la Noureanu.

După ce Noureanu descoperise că Costică face parte din aceia cari calcă în picioare religie, datine și tot ce este patriotic, iubirea lui de tată nu-i da re-

paus, deci se adresă unui prietin al seu din București ca să intervină ca Costică să nu fie expulsat dela universitate, precum cetise el în jurnale că studenții inculpați vor fi expulsați dela universitățile din țeară.

Noureanu reuși în urma intervenției prietinului seu.

Scurt timp după aceea el cetii în jurnale, că Ruso Burgon și Aureanu au fost dați peste frontieră, Raducan scos din profesorat, iar studenților să se aplice pedepse, fiind opriti de a mai urmă la cursuri.

Cu câteva zile mai târziu sta în jurnale că Ruso a făcut ce a făcut și a scăpat din închisoare. „A spălat patina“ cum se zice în Moldova. El a fugit cu Ruhala nevasta lui Solomonescu în America.

XVI.

Să ne introducem la Costică în locuința sa în Iași. Pe masa albă, simplă, din scânduri de brad, pe câte-va scaune tot așa construite din lemn simplu, erau împrăstiate fel de fel de fel de broșuri, foi, jurnale streine și de cele din România, între cari unele umoristice cu caricaturi în cari erau ponegrite și batjocurite persoanele cele mai de valoare din țeară.

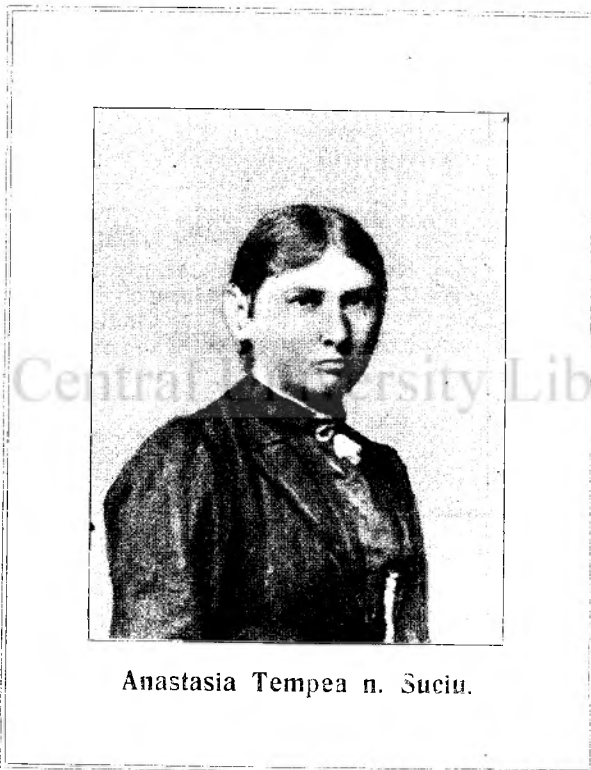
Costică sta și se uită fiind în mână biletul de logodnă al Vioricei cu Lupéanu; el îl primise prin poștă și îl ținea cu mâna tremurândă după ce îl cetii, îl aruncă peste foile împrăstiate.

„Uite tot edificiul meu spulberat în vânt, la care me transportau idealurile cele mai fermecătoare. Acum toate s'au isprăvit, nu mai pot lucră nimic, căci aceia cari conduc destinele noastre, cei dela guvern, au găsit de bine să pedepsească pe Ruso și pe ceialți și pare-ca soarta să-și facă ris de mine togmai în învâlmășala în care me aflu, mi se anunță și logodna

Vioricei. Nu, nu mai vreau să văd innaintea ochilor nici urmă din ceea ce am visat. Ilusiile mele nimicite, tot așa voi nimicii prin flacări aceste hârtii pentru mine atât de odioase“. Aruncând în sobă hârtiile pe urmă și biletul de logodnă, le dădu foc. Lumina flacărilor aruncă pe fața sa descompusă de desaspe-rare, o expresie de ciudă, de ură, cum privia el la focul mistuitor. Pe chipul lui blând se imprimase în acele momente fugitive un ce sinistru.

Uitându-se el la acest autodafe, zise în sine: »Cenușe în sobă și scrum în inima mea«.

Desnădăjduit ajunse într'o stare de apatie. Nu mai avea nici un scop, nici un plan de care să se anine gândirile sale. El trăia numai cu trecutul. Presentul îi eră de tot indiferent. Ca să se gândească de a începe să se ocupe cu ceva, îi eră peste putință, inerția sufletului seu sbuciumat îl covârșise cu desevărsire.

Anastasia Tempea n. Suciu.

Dacă n'ar fi mai venit George pe la el, ar fi petrecut zile întregi în această stare de melancolie somnolentă.

De sărbătorile Crăciunului Costică, deși cu mare greutate, căci nu doriă să mai vadă locurile unde petrecuse cei mai frumoși ani din copilărie, plecă la moșie. Numai pentru ca să nu supere pe părinții sei, aceasta îl îndemnă ca să meargă acolo.

El se siliă din ce sta în puterile sale ca să se arate vesel față de aceia cari îl iubiau mai mult în lume.

Despre căsătoria Vioricei nimeni nu pomeniă nimica. Ca și când n'ar fi existat nici odată vre-o prietinie între familia Noureanului și a Măreștilor. Și Iorgu, fiind permutat ca judecător în județul Neamțu, venise să petreacă câte-va zile în mijlocul familiei pe care o iubiă și stimă atât de mult.

Zilele treceau neîntre-rupț fără de nici o schimbare.

Costică doriă să plece cât mai curând din acele locuri de restriște, mai ales că întâmplarea aduse cu sine de a vedea pe Viorica cu logodnicul ei.

Vederea ei, deși numai fugitivă, fiind în trăsură, fu de ajuns să scormonească rana durerii sale sufletești. Iorgu care eră cu el, îl văzū cum se făcū galben ca ceara și Costică cu un gest puindu-și mâna pe inima care-i bătea cumplit, zise: „Inimă, inimă, pentru ce nu te pot smulge din pieptul meu?”

„Lasă Costică, are să-ți treacă aceste chinuri. După ce se va mărită Viorica, ai s'o uiți. Când vei întâlni-o după un timp îndelungat, are să-ți fie indiferentă“.

„Nici odată n'am s'o uit. La mine nu este un amor care s'a deșteptat prin o împrejurare oareș-care. A fost o legătură mai puternică prin relațiile părinților mei și ai Vioricei. Ea a fost bucățică ruptă din existența mea. Pentru ce a venit acest Lupeanu în ținutul nostru? Această familie cu apucăturile ei de intrigantă a încrucișat căile mele. Acest filfison, logodnicul Vioricei, m'a depărtat pe mine de ea. Fericite de acele ființe cărora nu le vin în cale șireții și șarlatanii de se pun și te dau în lături. Aceștia sunt mai de condamnat decât criminalii cari îți fură avutul. Ei îți fură tot binele, toată fericirea pământescă“.

Iorgu se uită cu compătimire la nefericitul seu văr. Il ascultă pătruns de indignare văzând bine că durerea tinerului băiat eră cu mult mai mare decât să i-o poată alină cu cuvinte, cu fraze goale.

XVII.

Pregătirile de nunta Vioricei se făceau cu cel mai mare lucș. Toaletele și giuvaerurile aduse dela

Paris aveau să strălucească în cea mai mare splendoare la balul care avea să se dea cu această ocazie.

Este un proverb că ce nu aduce anul, aduce ceasul; fie acest lucru spre bine sau spre reu, dar sunt uimitoare în viața omenească cum o împrejurare oareș-care te ridică la culmea fericirii sau te aruncă în cea mai groaznică nenorocire.

Costică se pregătiă să se aranjeze ca să plece la Iași. Doamna Noureanu sta cu el de vorbă, pentru a mai petrece împreună cu fiul ei să-și mai comunice câte de toate, cum face ori și care mamă, pătrunsă de sentimentul iubirei materne.

De odată conversația lor plăcută fu întreruptă văzând cum intră Noureanu repede, abiă putând să resufie: „Știți că s'a întâmplat o nenorocire la Măreștii. Am auzit că s'ar fi ars“.

„Ce fel, cum?“

„Nu știu nici eu mai d'aproape, am înțeles așa numai repede, și m'am grăbit să viu auzind de această nenorocire, ca să mergem îndată la ei. Să fim adevărați prietini. Nenorocirea Marescului șterge ori și ce neplăcere ce a fost între ei și noi“.

Să aruncăm o privire, la sosirea familiei Noureanu, în apartamentele Măreștilor. El sărmanul în durerile cele mai atroce se văetă din cauza arsurilor corpului. Strigă și țipă ca din gura șerpelui.

Lângă patul lui stăteau soția împreună cu Viorica și logodnicul ei, care esclamă din când în când: „C'est affreux, ne vous desolez pas ma chère“.

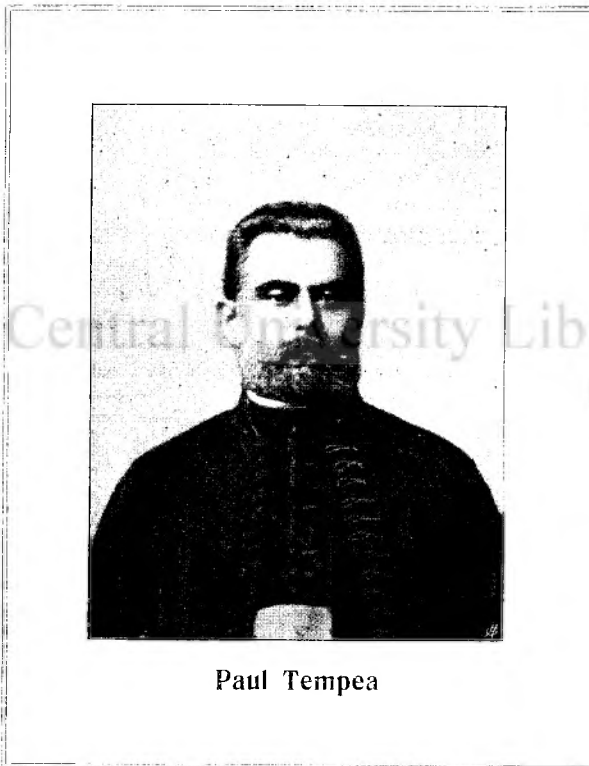
Scena cea mai dureroasă se desfășoră la întâlnirea familiei Noureanului cu foștii ei prietini. Nenorocitele ființe nu aveau cuvinte ca să

istorisească cu d'amăruntul cum s'a întâmplat cea nenorocire. Doamna Marescu se aruncă zdrobită de durere în brațele prietinei sale, și roaele de lacrimi picurau pe peptul aceleia cere venise să o mângăe. După ce se mai reculese, doamna Marescu istorisi că bărbatul ei se dusesese în pivniță fiind însoțit de un servitor, ca să vadă de vinuri. În pivniță la intrare eră o bute cu spirt. În momentul când intră Mărescu cu lumina aprinsă, fu coprins de flacări. Servitorul desbrăcându-se de suman îl aruncă repede pe stăpânul seu și trântindu-l în țarină reușește să stângă flacăra. Servitorul încă a ramas cu mâinile arse.

În acele momente sosi și Iorgu cu procurorul ca să cerceteze cauza nenorocirii.

(Va urmă.)

Elena Aron Densușianu

Paul Tempea

Istoria unui fluviu.

— Pentru copii. —

Din nălțimea unui munte
Ese un micuț izor,
Care-și face loc la vale
Printre stânci șerpuitoar.

Întâlnește pietre 'n drumu-i,
Dar își strânge apa lui,
Și s'aruncă peste toate
Ori-ce piedecă să-i pui.

Întâlnește ici și colo
Câte-un alt izvor ca el:
Fie-care curge înse
Deosebi și-i mititel.

Înse dânsul le grăește:
„Să ne strângem binișor
Intr'o albie, și-atuncea
Fi-vom riu mai mărișor“.

Iată-le curgând acuma
La un loc făcute riu,
Printre maluri înflorite,
Printre lamuri mari de grâu.

Ici și colo în mișcare
Poate pune multe mori,
Folosind atâtor oameni
Care-i sunt mulțămitori...

Mai departe se unește
Cu-alte riuri și mai mari,
Și așa se face fluviu:
Mic cu mic, uniți, sunt tari...

Și așa pe el, ca fluviu,
Vase mari în sus și 'n jos,
Umbă, înflorind comerțul
Vietei noastre priincios.

*

Tot asemenea, de-ți pune
La păstrare, dragi copii,
Azi un ban și mâne altul,
Ban cu ban se face mii...

Mia face altă mie
Și 'ntr'o zi o să vedeți,
Că pe lângă munca voastră
Și economii aveți...

Tot așa 'n societate
Mulți și buni de ve uniți,
Pentru patrie mari fapte
Veți putea să sevârșiți...

N. Radulescu-Niger.**Starea actuală a luptei contra tuberculozei.*)**

La noi în țeară tuberculoasa e foarte răspândită. O statistică exată va fi posibilă numai când se va legifera declararea obligatoare a tuberculozei. Statistica cazurilor mortale, e de asemenea neexactă, multe cazuri scăpând nediagnosticsate. Judecând după cazuri din spitale, tuberculoza merge crescând la noi (și astfel constituie un pericol pentru dezvoltarea noastră) deși cele două mari cauze a propagării boalei, industriilor și aglomerațiunile în orașe, la noi încă nu sunt dezvoltate.

Se impun deci măsuri grabnice. Crearea sanatoriilor și desliințarea locuințelor tuberculoșilor, introduse în lege de regretatul dr. Felix, au ramas pe hârtie. Eu am insistat de multe ori în conferințele mele asupra necesității declarării obligatoare a boalei.

Idea dlui dr. Thiron de o ligă antituberculoasă n'a reușit.

Societatea științelor medicale, în urma discuției unei ce am provocat, a formulat serie de desiderate, ca crearea ligei anti-tuberculoze, reorganizarea statistice, declararea tuberculozei deschise, apărarea familiei contra membrilor tuberculoși, tuberculinizarea vacilor, regulamentul comerțului laptelui, crearea de sanatorii și spitale anumite pentru tuberculoși, lățirea dreptului de inițiativă și execuțiune a serviciului sanitar al Capitalei, izolarea copiilor familiilor tuberculoase, depărtarea din școli a profesorilor și elevilor tuberculoși, considerarea igienei și a exercițiilor în aer liber ca obiecte principale în școli, supraveghierea și predarea igienei în școli de către medici.

Asociația medicilor din țeară a reluat cestiunea și a fondat sub președinția dlui profesor dr. Petrini-Galați societatea antituberculoasă, care a înființat un dispensariu și cu ajutorul guvernului a fondat și un mare sanatoriu. Dar toate aceste sunt un slab început.

Statele apusene au desfășurat în aceasta privință o activitate mai mare, mai ales în urma descoperirii bacilului tuberculozei. S'au stabilit unele puncte foarte importante în combaterea tuberculozei. La aceasta am contribuit prin descoperirea asociațiilor microbiene și a tuberculozei latente, fără manifestățiuni vizibile, foarte frecventă la copii și care poate deveni manifestă prin asociații microbiene.

La congresul din 1902 am arătat posibilitatea unei seroterapii antituberculoase. Descoperirea tuberculei de către Koch a deschis o cale nouă cercetărilor, La congresul din Londra, Koch a susținut diferența tuberculozei umane și bovine și deci lipsa relativă a pericolului contaminării prin laptele vacilor tuberculoase. Behring și alții au afirmat contrariul. Eu am susținut că ambele păreri sunt exagerate, dar că propagatorul principal al boalei e omul tuberculos.

Apoi medicii, chirurgii și dermatologii au dat la iveală multe procedee ingenioase de tratament local; dar problema tuberculozei, ca boală a poporului produsă de inconveniente economice, a tras numai puține foloase din aceste procedee; rezolvarea ei depinde de rezolvarea chestiei sociale și economice. În Germania s'a și pus lupta pe acest teren. S'au creat legi pentru asigurarea muncitorilor. Ajutoarele acordate

*) Extras din conferința ținută la 4 17 novembre an. c. în ședința publică a Academiei Române.

muncitorilor bolnavi de la 1883 la 1903 au ajuns la un miliard 118 milioane mărci.

Deci s'a combătut mizeria, factorul principal în etiologia tuberculozei. Sanatoriile au redus și ele la muncă 30 la sută din cei intrați, realizând astfel o economie considerabilă caselor de asigurare.

Resistența naturală, oțelirea și viața igienică sunt condiții esențiale pentru a fi ferit de aceasta boală; dar nu ne putem limita numai la aceasta în combaterea tuberculozei, mai ales că cele mai adesea, cum am arătat, începe în frageda copilărie care nu este încă oțelită.

Ca mijloc terapeutic mai mulți experimenatori au obținut ser prin care previn tuberculoza la animale, dar nu e încă îndestul încercat la om.

Relativ la cestiunea că e de pătrundere a microbului în organism, Behring afirmă că el pătrunde la copii cu laptele vacilor în intestine, și de acolo, fără a produce leziuni locale, în plămân. De aceeaș părere e și Calmeta. Baumgarten nu admite intrarea microbului fără leziuni, de și eu cu dr. Riegler am stabilit că cobaiul poate fi infectat prin piele s'au ochi, fără a căpăta acolo leziuni. Eu cred că calea obicinuită a infecțiunii pulmonare e aparatul limfatic al laringelui.

Ultimul congres n'a corespuns decât în partea așteptărilor. S'a stabilit din nou principiul că boala recentă se vindecă mai lesne, dar nu s'a găsit alt mijloc nou de diagnosticare la început al boalei, afară de razele Röntgen. S'a admis în tratamentul lupusului vederii lui Koch despre diferența tuberculozei umane și bacilul și transmiterea tuberculozei de la om la om, înse s'a admis că excepțional se poate transmite și de la vite, și deci se impune și controlul laptelui.

Una din chestiunile cele mai importante tratate în congres a fost tuberculoza infantilă, care e începutul tuberculozei adulților. S'au formulat desiderate ca interzicerea căsătoriei între tuberculoși, izolarea, depărtarea și instalarea la țeară a copiilor dela mamele tuberculoase, supravegherea riguroasă a igienei școlare și a salubrității locuințelor, aerizarea și izolarea lor, sterilizarea laptelui, suprimarea lucrărilor suplimentare în școală și acasă, colonii școlare vara. Eu cred că izolarea la țeară a copiilor tuberculoșilor ar fi o nenorocire respândind acolo boală, căci chiar dacă ei n'au simptome de boală, e sigur din experiențele mele că majoritatea sunt tuberculoși.

S'a stabilit din nou influența vătămătoare a aglomerațiunii și a industriilor. S'a admis că tratamentul la domiciliu e dezastruos, favorizând respândirea boalei. Terapia sănătoasă e cea socială.

Muncitorii trebuiesc asigurați contra boalei, infirmității s'au lipsei de lucru, mizeria fiind factorul principal. Germanii au aplicat aceasta de mult cu mare succes, pe când englezii și francezii agită, temându-se de abuzuri în aprecierea boalei și în distribuirea banilor.

La noi unde inconvenientele sistemului de a guvernă sunt foarte manifeste, cred că acest sistem nu s'ar putea aplică până ce moravurile noastre politice nu se vor asană.

Nici creierea sanatoriilor și dispensariilor nu va folosi mult, dacă ele se vor creia pe o scară mare și în legătură organică cu toate celelalte dispozițiuni economice. Prima condițiune pentru a putea fi utile este cea mai mare economie în înființarea și conducerea

lor, căci numai astfel cheltuețele vor fi în raport cu utilitatea lor.

Până când înse aceste desiderate nu vor fi împlinite, numai măsuri sociale și economice și măsuri radicale de igienă generală or putea aduce servicii reale.

S'a mai insistat asupra insuficienței instituțiunilor de asistență publică, cari ar trebui să se manifeste și ca instituțiuni preventive, începând prin izolarea tuberculoșilor în secțiuni anume instalate.

S'a insistat asupra locuințelor insalubre ca cauză principală a propagării tuberculozei.

S'au făcut și comunicări asupra metodelor terapeutice.

Mai mulți experimenatori distinși, între cari Behring, au arătat rezultate bune obținute la animale, cu seruri anti-tuberculoase preparate în diferite moduri; dar congresul a ramas rezervat.

Eu me îndoiesc că s'ar putea găsi o substanță medicamentuoasă pentru toate formele tuberculozei, de oare-ce la aceasta boală joacă cel mai mare rol pe lângă bacilul tuberculozei asociațiile microbiene și mizeria.

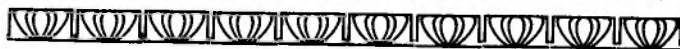
În privința tuberculozei la adulți s'au formulat următoarele desiderate:

- 1) Construirea de sanatorii și dispensarii cari pot avea un rol profilactic;
- 2) Salubritatea locuințelor;
- 3) Declarația tuberculozei deschise;
- 4) Măsuri de stingerea tuberculozei în armată și administrație;
- 5) Suprimarea contribuțiunilor pentru uși și ferestre;
- 6) Așezarea străzilor astfel ca casele să aibă soare pe ambele laturi ale lor;
- 7) Desinfecția locuințelor;
- 8) Plantarea străzilor și piețelor;
- 9) Exproprierea caselor insalubre;
- 10) Desvoltarea instrucțiunii menajere;
- 11) Instalarea de băi pentru colectivități;
- 12) Vizita medicală lunară a tuturor soldaților;
- 13) Popularizarea mijloacelor de asanare a localităților;
- 14) Creierea de asigurări mutuale cu ajutorul patronilor și a Statului.

Din toate acestea rezultă că tuberculoza trebuie privită ca o boală provenită din mizeria claselor inferioare și că aceasta boală, precum și celelalte boale întinse ale populațiunii, fiind expresiunea unei politici economice și sociale vițioase, nu se vor îndreptă de cât prin o reformă radicală a acestei politici.

Toate desideratele congresului vor rămânea nește fragmente fără valoare, fără garanție de eficacitate și de executare, până când nu se va recunoaște că temelia Statului trebuie să fie poliția sanitară bazată pe științele sanitare și până când nu se va reorganiza Statul și societatea actuală pe această bază

Dr. V. Babeș.

Cugetare.

Cei mai mulți oameni au, ca plantele, virtuți ascunse, pe care întâmplarea le scoate la iveală.

Fr. Schulze.

Despre inflamație.

Inflamația este o stare de boală caracterizată încă din vechime prin următoarele 4 simptome: Umflătură, roșată, căldură și durere. Cauzele ce pot da naștere unei inflamații, sunt de mai multe feluri: Cauze fizice, cum e frigul sau o căldură prea mare; cauze chimice, cum sunt substanțele caustice sau foarte iritante, cu deosebire înse, inflamația e datorită acțiunii microbilor, cari produc substanțe toxice, capabile a cauză și întreținerea o inflamație.

Ori-ce inflamație constă în înmulțirea anormală a celulelor părții inflamate și împiedecarea circulației normale a sângelui în acea regiune; aceasta piedecă în circulație constă într'o strângere a vaselor capilare sanguine, urmată îndată de o congestie a aceluiași capilare, cari devin peste măsură pline cu sânge și dilatate. Atât globulele sanguine albe și roșii, cât și partea lcidă a sângelui, eșind din vasele sanguine, dau naștere la exudate cari îmbibă partea inflamată și-i măresc volumul și consistența.

Inflamația se poate termina în 3 moduri: 1. Prin revenirea la stare normală, grație restabilirii circulației sanguine și resorbției exudatului format. 2. Prin producerea de puroi, ceea ce are loc atunci când inflamația a fost foarte intensă și 3, prin indurație, producerea unei țesături tari fibroase; aceasta se întâmplă atunci când inflamația a fost puțin intensă, înse de o durată lungă (cronică).

O inflamație, în cazul când ar fi fost foarte ușoară, e însoțită de febră (creșterea temperaturii normale a corpului).

Tratamentul inflamației în genere, are de scop a-i micșora intensitatea și a evita coacerea (producerea de puroi). Ventusele cu sânge, scarificările, compresele reci, băile calde antiseptice, ridicarea pe un plan mai înalt a părții bolnave (atunci când inflamația și-ar avea sediul la mână sau la picior), și alifia mercurială beladonată, sunt după cazuri, mijloacele zilnic întrebuințate. Relativ la boalele inflamatorii ale organelor interne, ele prezintă fie-care indicațiuni anumite. La acestea, ca și de altfel la ori-ce inflamație, tratamentul medical nu servă decât spre a pune pe bolnav în cele mai bune condițiuni de vindecare, fără înse a putea scurta durata boalei; nici o inflamație nu dispăre până ce nu a evoluat astfel precum îi este felul.

Dr. I. Poenaru.

Descântec de ceas reu.

II.

Amin, amin, Cosmă, amin,
 Descântecul dela mine,
 Leacul dela Dumnezeu.
 S'a luat pe cale
 Pe cărare,
 S'a întâlnit cu 9 moroi,
 Cu 9 moroie,
 Cu 9 Strigoie,
 Proaste și buzate,
 Cu sfășii încălțate,
 Intre ochi

Cu deochi,
 În mână cu sare
 Măruntică tare.
 Cu ochii-o diochiat-o,
 Cu sarea o sărat-o,
 De nimica o lăsat-o,
 Prin tot trupu-o săgetat-o
 Prin toate vinuțele,
 Prin toate inimuțele,
 Ea alt modru n'a mai avut,
 Că de dureri n'a mai putut,
 Făr' a slobozit glas mare
 Din pământ până 'n cer.
 Nime n'a văzut-o,
 Nime n'a auzit-o,
 Numai maica Domnului
 Din înnaltul cerului,
 Cu un inger lângă ea: —
 — Nu te cântă, nu te vaieră,
 Că cu mâna űoi luă
 Și 'n marea Neagră oi țipă,
 Acolo să pice,
 Să respice
 Ca roua de soare,
 Ca scopitul din cărare.
 Nici atâta să nu remăe
 Cât un mac
 În 4 despicat.

Că eu știu unde-i așezământul
 La o margine de munte,
 Cu cuțitul l-oi străpunge.

La descântecul acesta se întrebuințează un fir de aiu ori o bucățică de slănină (clisă) slugită. — E de ajuns una din aceste două. — În decursul rostirii descântecului, cu un cuțit se străpunge mereu aiul ori slăcina slugită.

Descăutecul se rostește de 9 (noue) ori și în decursul fie-cărei rostiri se împunge mereu cu cuțitul aiul ori slăcina.

Culese de

Vicus.

Cugetări.

Cine iubește își pierde adesea libertatea în surisuri și cine încetează de a iubi o regăsește de multe ori în lacrimi.

A. de N.

Ce este o cochetă? O femeie, care face pe unul sau mai mulți bărbați să sufere, fără ca să le îngăduie ceva. Ce este bărbatul care suferă aceasta? Un gogoman.

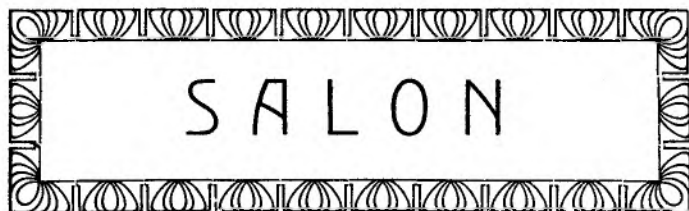
Alexandru Dumas.

Femeile nu se unesc între ele, decât în privința reului ce vorbosc de o altă femeie. Cu atât mai ciudat este, că ele nu pot suferi, când un bărbat judecă cu asprime pe vr'una de sexul lor.

Alexandru Dumas.

Femeia întrece pe bărbat și în suflet și în frumusețe.

E. Pellatan.

La portretele din nr. acesta.

Luna trecută obșteea română a fost surprinsă de un act foarte important în viața noastră culturală. Precum publicarăm și noi, dna Anastasia Tempea, văduva de curând reposatului paroc și vicar protopopesc gr. or. Paul Tempea din Toracul-mare, îndată după pierderea soțului său mort fără testament, a grăbit să îndeplinească înțelegerea ce a avut-o cu dânsul și prin act notarial public, a testat în numele amândurora înființându-i episcopii gr. or. române din Timișoara 40,000 cor., Alumneului gr. or. român din Timișoara iarăș 40,000, iar bisericii române gr. or. din Toracul-mare o fundațiune de 2000 cor. Restul averii are să se împartă rudelor din ambele familii. Cele două fundațiuni mari vor trece în posesiunea scopurilor pentru cari s'au testat, după încetarea din viață a văduvei, care pân'atuncia, va beneficia de venitele acțiilor dela una fundațiune și de interesele dela a doua.

În fața acestui fapt măreț și atât de rar în viața noastră culturală, ne credem datori să dăm expresiune devotamentului general românesc și drept omaj să publicăm în numărul acesta portretele ilustrei părechi, punându-le în fața tuturor să li se închine cu stima cea mai naltă și dorind din inimă ca exemplul lor să fie imitat și de alții.

Reposatul *Paul Tempea* a fost fiul preotului Teodor Tempea din Toracul-mare. S'a născut la 1844. A studiat gimnaziul în Beins, teologia în Sibiu și Arad. A fost hirotonit preot în comuna sa natală, unde a servit altarul Domnului până la încetarea sa din viață, bucurându-se de un renume foarte respectat în clerul român.

Nemângăiata sa soție dna *Anastasia Tempea n. Suciu* este fiica fostului paroc al Lipovei Iosif Suciu, o femeie vrednică de marele suflet al soțului, trăind împreună în deplină armonie o viață de rară fericire.

Doliul ce neamul întreg pune pe mormântul soțului încetat din viață, să-i ușoreze durerile și să-i inspire mângăere în viitor.

Un nou scandal literar.

Chestiunea Shakespeare-Bacon.

Un savant german *Edwin Bormann* publică în un ziar nemțesc un articol, în care desfășoară ideea susținută de Byron, Beaconsfield, Dickens și alții, că adică lucrările lui William Shakespeare ar fi scrise de *Viscount St. Albans Sir Francis Bacon*, lord cancelarul Angliei sub domnia lui Iacob. — Părerea lui Bormann, argumentată prin multe acte, este interesantă pentru lumea literară, e chiar revoluționară, căci asta

încearcă să prăbușească cel mai strălucit geniu al literaturii engleze.

Câteva argumente:

1. *Ben Jonson* genialul dramatic, care cunoscuse pe Shakespeare, în lucrările sale amintind poezii mari ai Angliei, în primul rând pomenește de Francis Bacon, iar numele lui Shakespeare nici nu-l observă

2. *Toby Matthews*, un prieten al lui Bacon, scrie acestuia: „Dv. dle lord sunteți poetul cel mai mare, deși scrieți întrebându-l pseodonym“.

3. Bacon amintește despre unele scrieri edate sub pseodonym care vor „făuri mai mare glorie decât scrierile semnate cu nume întreg“.

4. La moartea lui Bacon apărură 32 poezii funebre în care se deplânge moartea celui mai mare dramaturg...

5. Bacon își scrie numele astfel ca «acon» să se distingă. (Acon grecește, sinonim cu *shakespeare* englezește).

6. Shakespeare nu lăsă după moarte nici un manuscris.

7. La moartea lui Shakespeare nu apărură nici un vers în care să se jăluiască trecerea din viață a marelui actor...

8. 15 drame ale lui Shakespeare apărură la 7 ani după moartea actorului.

9. Pe volumele tipărite anonyme, ori semnate cu nume întreg, este desemnată o pasere (Bird) — B. — iar în mijlocul ei se pot clar descifra literile *acon*. — Deci B. — acon — Bacon.

10. Portretul Chandos al lui Shakespeare zugrăvește trăsăturile lui Bacon.

11. Portretele Gilliland, Dunford și Jaussens, detto.

12. Thomas Nosh zice despre autorul „Hamlet“-ului că acesta fuse mare jurist și jurist îi fu și tatăl.

13. În carnetul lui Bacon se află croquisul pieselor „Romeo and Iulia“ și „Hamlet“.

Din punct de vedere cronologic părerea lui Bormann poate fi motivată.

[Shakespeare s'a născut la 23 aprilie 1564 în Stratford (Avon) — muri la 22 aprilie 1616 în ziua în care muri Cervantes. — Bacon se născu la 1561 și muri la 9 aprilie 1626].

Argumentele sunt înse naive:

1. Că Ben Jonson nu-l amintește pe Shakespeare între poezii mari ai Angliei, eclatant dovedește ceea ce este de mult cunoscut, că Shakespeare în viață și mult timp după moarte nu fuse înțeles de conaționalii sei.

2. Toby Matthews în timpul lui Bacon, al marelui lord cancelar, putu să zică despre el că acesta este cel mai mare poet al timpului său deși întrebându-l pseodonym. — Este Borkmann convins că Bacon avuse pseodonymul „Shakespeare“ și nu alt pseodonym?

3. Bacon scrise multe lucrări politice pe cari considerând că fu funcționar de stat cu mare trecere, nu cuteză să le edea semnate de numele lui.

4. Că la moartea lui Bacon apărură 32 poezii funebre, iar la moartea lui Shakespeare nu apărură nici una, este iar o dovadă a acelor susținute în punctul 2.

5. Bacon își scrise numele BACON. Acon — Shakespeare. — Caracterele de tipar ale celui timp fuse

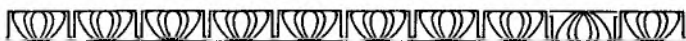
astfel. Deci nici o tendință nu avu B., prin tipărirea numelui seu, originală și excentrică.

6. Că 15 drame ale lui Shakespeare apărură la 7 ani după moartea lui. Unica aserțiune care merită a fi studiată. S'a dovedit că Shakespeare mort nu lăsă nici un manuscris după sine. Și totuși 15 drame s'au publicat la 7 ani după moartea lui Shakespeare... Ací este un mare rebus care așteaptă să fie deslegat.

7. Acusele din punctele 9., 10., 11., 12., sunt neînsemnate. Acusa din punctul 13' este iarăș serioasă. Dacă s'ar studiá carnetul Bacon, mai cu seamă în privința timpului în care s'a scris, aceea s'ar șterge de sine.

Borkmann promite a tipări o carte despre chestia asta.

Danubius.

L I T E R A T U R Ă .

Academia Română a ținut vineri la 1 decembrie n. ședință publică. Președintele dl I. Kalinderu a remis unsprezece diferite scrieri dăruite de dl baron Guillaume, ministrul Belgiei la Haga. Dl Kalinderu a făcut totodată o lungă și amănunțită expunere a cuprinsului acestor lucrări. Baronul a fost și în România ca secretar de legațiune și — ne spune „Voința Națională” — e căsătorit cu o distinsă româncă. După aceea a vorbit dl A. D. Xenopol, dezvoltând partea a doua din comunicarea sa despre „Ideia valorii în istorie”.

Fiica lui Radu-cel-Frumos. Împrejurări și tipuri din trecut. Sub titlul acesta dl Edgar Th. Aslan a scos la lumină în București un roman istoric, în care descrie cu colori viue epoca lui Radu-cel-Frumos și a lui Ștefan cel mare. O lucrare bine înjghiebată și scrisă într'o formă plăcută și atrăgătoare. Prețul 3 lei.

Toussaint românește. Societatea de lectură „Inocențiu M. Clain” a teologilor din Blaj anunță că a decis a traduce în românește cartea de predică a părintelui S. P. Toussaint, preot misionar în Svițera, Germania și Italia, apărută în originalul german sub titlul: „Rette deine Seele!” Spre a putea scoate mai ușor cartea de sub tipar, numita reuniune face apel la public să se aboneze. Prețul va fi 3—4 coroane; cu cât abonații vor fi mai mulți, cu atât cartea va fi mai ieftină.

Calendarele editurii W. Kraft în Sibiiu tocmai au apărut pentru anul 1906. Aceste calendare, ca și în alți ani, sunt redactate cu îngrijire și bine ilustrate. Consemnării târgurilor s'a dat deosebită atenție: „Amicul Poporului”, calendar ilustrat pe anul 1906, anul XLVI, întocmit de I. Popovici. Pe lângă partea calendaristică, presărată cu numeroase cugetări și aforisme, se distinge prin un cuprins literar bogat și bine aranjat, precum și prin o lungă serie de ilustrațiuni foarte bine executate. Prețul 60 fileri. — „Posnașul”, calendar umoristic ilustrat pe anul 1906, anul al XI. Partea hazlie radacată de Haralamb Călămăr. Cuprinsul acestui calendar este foarte variat și plin de glume reușite și de actualitate pentru viața noastră socială. Prețul 50 fileri. — „Calendarul Săteanului”, pe anul 1906, anul XV. Pentru prețul de 25 fileri, pe lângă partea calendaristică da

articole ilustrate. E cel mai ieftin calendar românesc. — *Calendar* pe anul comun 1906, anul CXIV, calendar cu litere cirile, cu un cuprins bogat de învățătură și petrecere. Prețul 40 fileri.

Schimbare la „Revașul”. Atât proprietarul editor dl dr. E. Dăianu, cât și redactorul responsabil dl dr. Iuliu Florianu, s'au retras din locurile ce ocupau la „Revașul” din Cluj și au predat posturile lor la aceasta foaie dlui Petru P. Barițiu.

TEATRU ȘI MUZICĂ.

Matineu literar-muzical în Oradea-mare. Reuniunea de cântări „Hilaria” din Oradea-mare, precum anunțarăm, va aranjă duminică la 10 decembrie n., la 11 ore din zi, un matineu literar-muzical, în sala mică dela „Arborele verde”. Aflăm că publicul românesc se pregătește a luă parte în numer mai mare decât la serata din luna trecută. Urăm succesul cel mai bun.

Dna Aristița Romanescu la Constanța. Marți și mercuri în septămâna aceasta marea artistă dna *Aristița Romanescu*, care a părăsit Teatrul Național din București, a dat la Constanța doue reprezentațiuni, cu concursul dlui Haralamb Lecca, apărut sub pseudonimul Sybil. Mare bucurie s'ar face publicului românesc de dincoace, dacă ilustra artistă ar veni să joace și pe la noi.

Concertele flautistului Milea. La 16 novembre artistul a dat concert în Alba-Iulia, la 18 în Sebeș, la 26 în Hațeg, la 3 decembrie în Mediaș, de acolo avea să meargă la Turda, Cluj și în alte orașe. Ceterim că are să vină și la Oradea-mare.

Teatru la sate în România. Dl I. Kalinderu, administratorul domeniilor Coroanei, a adresat circulară agenților de pe moșiile de sub administrația sa, prin care le pune în vedere că pe viitor ori de câte ori se vor da reprezentațiuni pe scenele teatrelor sătești de pe acestea moșii să se dea preferința în distribuirea rolurilor pieselor de teatru băeților sau fetelor care au urmat școală și mai ales acelor care au jucat înainte. Prin această măsură, scrie „Cronica” de unde scoatem informațiunea, se va ajunge la adevăratul teatru sătesc menit a dezvoltă țeranului gustul frumosului și binelui.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Promoțiuni. Dl *Ioan Stoian* din Sintești a fost promovat la universitatea din Budapesta doctor în științele juridice. — Dl *Alexandru Popovici* din Jidovin a fost promovat la universitatea din Cluj doctor în științele juridice.

Un nou profesor român în Budapesta. Dl dr. *Ioșiș Popovici* a fost numit profesor privat de filologie la universitatea din Budapesta.

Seminar român în Berlin. Dl H. Tikin filolog din Iași, a obținut, prin intervenția ministerului român de instrucție al României, o catedră de limba și literatura română la seminarul limbilor orientale al universității din Berlin. Dsa a și plecat la Berlin, unde va înființă un seminar pentru studiul filologiei române. Cursurile vor începe îndată după vacanțele de Crăciun.

CE E NOU?

Hymen. Dl dr. *Iuliu Mureșanu* și dșoara *Elena Mihailovici* s'au fidanțat în Tășnad la 2 decembrie. — Dl *Ioan Roman*, absolvent de teologie, s'a cununat la 3 decembrie cu dșoara *Roza Pop* în Șomcuta-mare. — Dl *Nicolae Constantin* absolvent de teologie și dșoara *Matilda Neagoe* s'au cununat în Sebeșul-de-jos.

Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrud-sat și împrejurime a ținut adunarea sa generală la 12 novembre sub presiul dnei *Ana Filip*, care a pronunțat un discurs primit cu însuflețire. Din raportul cetit de secretarul dl *Ioan Simu* s'a văzut laudabila activitate a comitetului, care a cumpărat un nou local pe care se va zidi școală nouă. Școala reuniunii, condusă de învățătoarele *Sofia Bucisan* și *Letitia Albani*, a produs rezultate îmbucurătoare. Cassiera reuniunii, dna *Sabina dr. Borza* a raportat că averea întregă a Reuniunii s'a urcat la 42,849 cor. 9 fil. Dna presidentă a închis adunarea în mijlocul unei mulțumiri depline.

Noi advocați români. Dl dr. *Ioan Vaida* ș-a deschis cancelăria advocațională în Dej. — Dnii dr. *Alexandru Paș de Băsești* și dr. *Ioan Suciu*, amândoi din Sălăgiu, au făcut în Budapesta cenzură de avocat.

Dela expoziția națională din București se anunță că s'a acordat dlor arhitect *Romulus Iliescu* și sculptor *Stark* și Păciurea construcția lucrărilor pentru cascadă, terasă, balustrade, vase, figuri, sculpturi etc. pe terenul Expoziției Naționale, în valoare totală de lei 98,976.

Cât va costă expoziția națională din București. Ministerul român al domeniilor a calculat că lucrările expoziției vor costă pe stat 4,500.000 lei. Din aceasta sumă 3.719.000 lei vor trebui pentru pregătirea expoziției, iar 789.000 lei pentru cheltueli de întreținere. Ministerul domeniilor va cere un nou credit suplimentar de 2,900.000 lei, cu care se crede că se vor putea termina lucrările.

Au murit: *Pompeiu Hosszu*, protoinginer regesc și șef al oficiului de edile a com. Győr, la 26 novembre n., în etate de 53 ani; s'a înmormântat în Bistrița la 30 novembre n., din biserica gr. cat., în cimiterul evanghelic; — *Mateiu Morușca*, paroc gr. ort. în Cristești, protopresbiteratul Alba-Iulia, la 13 26 novembre, în etate de 69 ani. — *Aurel P. Bota*, profesor în Blaj, la 5 decembrie, în etate de 45 ani, după un serviciu de 15 ani ca profesor; — *Maximilian Leucuța*, paroc gr. or. român în Șimand, la 1 decembrie, în etate de 68 ani.

Calendarul „Poporului Român” pe anul 1906 și de astădată se prezintă ca cel mai frumos și bogat calendar. Ce face în deosebi foarte plăcut calendarul, sunt chipurile peste 80 la număr, cari de astă dată sunt tipărite pe hârtie fină și sunt foarte bine reușite. Din icoanele acestea putem cunoaște garda întregă a harnicilor noștri deputați naționaliști. Pe venerabilii prezidenți *George Pop de Băsești* și *Iosif Șterca Șuluțiu*. Apoi nici chipurile frumoase dela Sibiiu nu lipsesc. Așă de exemplu e bine reușit chipul catedralei, casei naționale și a școalei internatului de fete, al dlui *Comșa* și dșoara *Cozma*. Vedem apoi și chipul țăranului *Moș Herlea* și a ciobanului călător *Badea Cârțan*. Cam pe la sfârșit se trage sfios și chipul tineri-

lor redactori dela „Poporul Român”. În legătură cu acest chip e scris și un articol cu mult spirit de dl *A. P. Bănuțiu*, bursierul fondului de teatru în București. Articollii instructivi și practici ocupă și în calendarul de pe anul 1906 o parte foarte însemnată. Sunt articoli practici despre calcularea cametelor, călătoria cu trenul, consulatele din Budapesta. Pentru țerani sunt în deosebi de mare preț articollii: 1, Extras din legea comunală. 2. Notarul. 3. Ce nu poate să aducă executorul? 4. Despre ținerea și cumpărarea animalelor domestice. Recomândăm cu toată căldura acest calendar fără păreche oamenilor dela sate. Se poate comandă dela tipografia „Poporul Român” Budapesta, VII, Amazon-utca 6-8. Prețul 40 fileri. Poșta 10 fileri. Cine nu cumpără acest calendar atât de frumos, atât de bogat și atât de plin cu povețe și învățături se lipsește de cea mai folositoare carte de casă. Dela 15 exemplare sus se dă 15% rabat și plățirea poștei. Comercianților 25%.

Călinarul săptămânei.

Dumin. a 25-a după Rusalii, ev. 13 dela Luca, gl. 8. v. 3.
„În vremea aceea un om oare-carele s'a apropiat către Isus”.

Ziua sept.	Călinarul vechiu	Călin. nou
Duminică 27	M. Iacob Persul	10 Iudita
Luni 28	M. Ștefan	11 Damaschin
Marți 29	M. Paramon	12 Maxentie
Mercuri 30	† Ap. Andreiu	13 Lucia
Joi 1	Pr. Naum	14 Nicasie
Vineri 2	Pr. Avacum	15 Celian
Sâmbătă 3	Pr. Sofronie	16 Adelaida

Proprietar, redactor răspunzător și editor:
IOSIF VULCAN. (Strada Aldás nr. 14 296 b).

Cumpărați cel mai frumos, practic și mai bogat calendar românesc,

Calendarul „Poporului Român” pe anul 1906.

Se estinde pe 204 pagini cu un cuprins foarte variat. Peste 50 articolași interesanți și instructivi.

Calendarul este împodobit cu

Optzeci de chipuri, dintre cari amintim:

1. Deputații naționaliști	8. Moș Herlea
2. George P. de Băsești	9. Badea Cârțan
3. Șterca Șuluțiu	10. Toți regii din Europa
4. Profesorul D. Comșa	11. Învățătorii la cursul lui Vidu
5. Dșoara M. Cozma	12. Redacția „Pop. Rom.”
6. Catedrala din Sibiiu	13. Minunățiile lumii.
7. Casa națională	

ESTRAS DIN LEGEA COMUNALĂ

Cine nu cumpără acest calendar atât de frumos, atât de bogat și atât de plin cu povețe și învățături: se lipsește de — cea mai folositoare carte de casă. —

Dela 15 exemplare în sus se dă 15% rabat și plățirea poștei. Comercianților 25%.

(1-3)

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 octombrie 1905.

Budapest – Nagyvárad – Predeal – București						București – Predeal – Nagyvárad – Eudapest					
		Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	person.	accel.	person.	accel.	
Budapest	pleacă	7 25	9 –	2 35	5 45	9 15					
Szolnok	„	9 37	11 52	7 30	9 27	11 19					
Szajol	„	– –	– –	7 43	– –	11 33					
P.-Ladány	„	11 13	2 9	5 57	11 53	12 55					
Berettyó-Ujfalu	„	11 46	2 53	6 31	12 07	1 33					
M.-Peterd	„	– –	3 5	– –	1 00	– –					
M.-Keresztes	„	– –	3 16	– –	1 14	– –					
Bihar-Püspöki	„	– –	3 34	– –	1 36	– –					
Nagyvárad	sosește	12 26	3 44	7 07	1 48	2 11					
Nagyvárad	pleacă	– –	4 10	7 14	2 06	2 18					
Várad-Velenceze	„	– –	4 17	– –	2 31	2 26					
Fugyi-Vásárhely	„	– –	4 28	– –	2 42	– –					
Telegd	„	– –	4 49	7 42	3 04	2 51					
Élesd	„	– –	5 06	†7 55	3 24	†3 05					
Rév	„	– –	5 51	8 15	3 50	3 26					
Csucs	„	– –	6 38	9 03	4 56	4 16					
Bánffy-Hunyad	„	– –	7 19	9 23	5 34	4 52					
Jegenye	„	– –	7 49	†9 57	6 02	– –					
Kolozsvár	sosește	– –	8 34	10 30	6 59	5 53					
Kolozsvár	pleacă	5 32	8 50	10 47	8 30	6 11					
Apahida	„	5 51	9 07	11 11	8 59	6 27					
Ar. Gyéres	„	6 54	10 16	12 36	10 41	7 27					
Sz. Kocsárd	„	7 17	10 56	1 40	11 31	7 52					
M. Ujvár	„	7 29	11 03	1 58	11 40	– –					
Felvincz	„	7 35	11 12	2 07	11 50	– –					
Nagy-Enyed	„	7 54	11 34	2 32	12 20	8 16					
Tövis	sosește	8 11	11 52	2 55	12 46	8 32					
„	pleacă	– –	12 24	– –	1 43	8 37					
Küküllőszeg	„	– –	1 07	– –	2 28	9 5					
Balázsfalva	„	– –	1 14	– –	2 36	– –					
Kis Kapus	„	– –	2 15	– –	3 48	9 47					
Medgyes	„	– –	2 33	– –	4 03	10 01					
Segesvár	„	– –	3 47	– –	5 43	11 –					
Homoród-Kőhalom	„	– –	5 35	– –	7 54	12 26					
Földvár	„	– –	7 16	– –	9 40	1 35					
Brassó	sosește	– –	7 50	– –	10 25	2 09					
„	pleacă	– –	11 –	– –	– –	2 19					
Predeal	sosește	– –	1 11	– –	– –	3 31					
București	„	– –	8 10	– –	– –	9 10					
București	pleacă	– –	7 50	– –	– –	9 15					
Predeal	„	– –	3 32	– –	– –	1 12					
Brassó	sosește	– –	5 00	– –	– –	2 18					
„	pleacă	– –	8 07	– –	– –	5 8					
Földvár	„	– –	8 27	– –	– –	5 58					
Homorod-Kőhalom	„	– –	10 03	– –	– –	7 44					
Segesvár	„	– –	11 40	– –	– –	9 45					
Medgyes	„	– –	12 40	– –	– –	10 58					
Kis Kapus	„	– –	1 25	– –	– –	11 59					
Balázsfalva	„	– –	2 16	– –	– –	12 49					
Küküllőszeg	„	– –	2 21	– –	– –	12 58					
Tövis	sosește	– –	3 02	– –	– –	1 42					
„	pleacă	– –	3 38	– –	– –	8 48					
Nagy-Enyed	„	– –	3 58	– –	– –	9 07					
Felvincz	„	– –	4 20	– –	– –	9 30					
M. Ujvár	„	– –	4 27	– –	– –	9 37					
Sz. Kocsárd	„	– –	4 32	– –	– –	9 53					
Ar. Gyéres	„	– –	5 12	– –	– –	10 30					
Apahida	„	– –	6 27	– –	– –	11 45					
Kolozsvár	sosește	– –	6 48	– –	– –	12 07					
Kolozsvár	peacă	5 23	7 13	12 59	6 5	11 10					
Jegenye	„	†6 11	– –	†1 42	7 14	– –					
Bánffy-Hunyad	„	6 39	8 47	2 13	7 35	12 23					
Csucs	„	7 09	9 23	2 44	8 33	12 55					
Rév	„	7 49	10 10	3 24	9 27	1 37					
Élesd	„	†7 59	10 27	†3 34	9 46	†1 50					
Telegd	„	8 11	10 41	†3 45	10 02	†2 03					
Fugyi-Vásárhely	„	– –	10 58	– –	– –	10 21					
Várad-Velenceze	„	– –	11 07	– –	– –	10 30					
Nagyvárad	sosește	8 36	11 13	4 09	10 37	2 32					
Nagyvárad	pleacă	8 43	11 36	4 15	11 09	2 38					
Bihar-Püspöki	„	8 52	11 47	– –	11 19	– –					
M. Keresztes	„	– –	12 05	– –	11 39	– –					
M. Peterd	„	– –	12 17	– –	11 51	– –					
Berettyó-Ujfalu	„	9 21	12 29	4 52	12 05	3 18					
P.-Ladány	„	10 01	1 45	5 51	1 19	4 03					
Szajol	„	– –	– –	– –	– –	– –					
Szolnok	„	11 18	3 49	7 32	3 44	5 39					
Budapest	sosește	1 50	6 40	9 35	7 10	7 50					

Nagyvárad – Arad					Arad – Nagyvárad						
		person						Person			
Nagyvárad	peacă	10 20	4 45	6 53	Arad	pleacă	5 10	11 25	9 30		
Ósi	„	10 30	4 56	7 9	Kétegyháza	„	6 14	12 34	10 54		
Less	„	10 48	5 15	7 20	Csaba	sosește	6 40	12 59	11 24		
Cséffa	„	11 03	5 34	7 58	Csaba	pleacă	6 56	1 38	4 50		
N.-Szalonta	„	11 26	6 02	8 46	Gyula	„	7 19	2 02	5 26		
Kötegyán	„	11 44	6 24	9 25	Sarkad	„	7 40	2 22	5 54		
Sarkad	„	11 54	6 33	9 31	Kötegyán	„	7 51	2 32	6 10		
Gyula	„	12 18	6 57	10 01	K.-Szalonta	„	8 20	2 57	7 02		
Csaba	sosește	12 37	7 18	10 30	Cséffa	„	8 40	3 15	7 31		
Csaba	peacă	2 05	7 29	4 32	Less	„	9 02	3 33	7 54		
Kétegyháza	„	2 34	7 57	5 03	Ósi	„	9 19	3 49	8 16		
Arad	sosește	3 29	9 –	6 05	Nagyvárad	sosește	9 34	4 00	8 31		

Numerii cei groși înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 4 ore 59 de minute dimineața. – Numerii semnați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.